౩౦

అనెస్తీషియా మత్తులోంచి బయటపడి అప్పుడే కళ్ళు తెరిచిన రమణయ్యకు అంతా అయోమయంగా ఉంది. మూసుకుపోతున్న కళ్లను తన శక్తినంతా కూడదీసుకుని తెరుస్తూ తన చుట్టూ వున్న పరిస్థితిని అర్థం చేసుకోవటానికి ప్రయత్నించాడు.

తనెక్కడున్నాడు? తనకిరువైపులా చేరి, తనకేసి గొప్ప సానుభూతితో, ఆందోళనతో చూస్తున్న వాళ్లంతా ఎవరు?

సూదులతో పొడుస్తున్నట్లుగా శరీరమంతా బాధ. కడుపుచుట్టూ ఏవో కట్లు. ఆ కట్లు కట్టినచోట కారం చల్లుతున్నట్లుగా విపరీతమైన మంట. కదిలితే ప్రాణం పోతుందేమో అన్నంత నొప్పి.

తెల్లటి దుస్తులతో నర్సులు అటూ ఇటూ తిరుగాడుతున్నారు.

అప్పుడర్థమైందతనికి. తను హాస్పిటల్లో ఉన్నాడు. తనకు ఆపరేషన్ చేశారు.

ఆపరేషన్ థియేటర్‌లోకి తనను తీసుకెళ్లటం, డాక్టర్ తనతో ఏదో మాట్లాడుతున్నట్లుగా మాట్లాడుతూనే ఇంజెక్షన్ ఇవ్వటం, ముక్కుదగ్గర ఏదో పెట్టడం, తను స్పృహ కోల్పోవటం, ఒక్కొక్కటే జ్ఞాపకం రాసాగాయి.

తనకేసి చూస్తున్న వాళ్లందరినీ చూశాడు. వెంటనే వాళ్లను గుర్తుపట్టలేకపోతున్నాడు. మెల్లమెల్లగా ఒక్కొక్కర్నీ గుర్తుపట్టసాగాడు.

తన కూతురు, తన ప్రాణంలో ప్రాణం సుమతి. ఆమె కళ్లలోంచి ధారాపాతంగా కురుస్తున్న కన్నీళ్ళు. తన ఇద్దరు కొడుకులు సురేష్, సుధీర్. వాళ్ల కళ్లల్లో ఆందోళన, అల్లుడు మాధవరావు, కోడళ్లు జ్యోతి, రాధ, చెల్లెలు సరస్వతి, బావ సత్యనారాయణ, పసిపిల్లలు సందీప్, సంతోష్, చైతన్య, వాళ్లు తన మనమలు, మనుమరాళ్లు. అందరూ ఎంతో ఆదుర్దాతో, అభిమానంతో, ఆతురతతో తనకేసి చూస్తున్నారు.

అంత బాధలో కూడా అతను హాయిగా ఫీలయ్యాడు. తనచుట్టూ తన వాళ్లంతా ఉన్నారు. అవసరమైతే తన ప్రాణం కోసం తమ ప్రాణాల్ని అడ్డువేస్తారు. తనకోసం ఎంతటి మహత్తరమైన త్యాగానికైనా సిద్ధపడతారు.

ఇంతమంది ప్రేమాభిమానాలకు పాత్రుడైన తను నిజంగా అదృష్టవంతుడు.

రమణయ్యకు స్పృహ వచ్చిందని తెలియగానే అక్కడికి డాక్టర్ భాస్కరరావు వచ్చాడు. రమణయ్య బెడ్ చుట్టూ వున్న అతని బంధువులందరూ పక్కకు జరిగారు.

''ఏం రమణా, ఎలా ఉంది?'' అన్నాడు డాక్టర్ అతని చేయి పట్టుకొని.

డాక్టర్ భాస్కరరావు రమణయ్యకు చిరకాల మిత్రుడు.

''అంతా మీదే భారం'' బలహీనంగా అన్నాడు రమణయ్య చేతులు జోడించడానికి ప్రయత్నిస్తూ.

''అంతా ఆ పైవాడి భారం అనాలి. మానవమాత్రులం, మన చేతుల్లో ఏముంది చెప్పు? అదృష్టవశాత్తూ ఆపరేషన్ సక్సెసయింది. ఏ కాంప్లికేషన్స్ రాలేదు. నీ కడుపులో పెరిగిన కంతిని తీసివేశాం. యూ విల్‌బి ఆల్‌రైట్ - ధైర్యంగా ఉండాలి'' అన్నాడు డాక్టర్.

''నొప్పి, బాధ భరించలేకపోతున్నాను. ఈ బాధ కంటే చచ్చిపోతే బావుండుననిపిస్తోంది'' అన్నాడు రమణయ్య తగ్గు స్వరంతో.

డాక్టర్ భాస్కరరావు నవ్వాడు.

''నీ శరీరంలోంచి ఒక భాగాన్ని కట్ చేసి తీసేశాం కాబట్టి ఈరోజు నొప్పి బాగానే ఉంటుంది. కొంచెం ఓర్చుకోవాలి'' అన్నాడు.

అలాగే నన్నట్టు తల ఊపాడు రమణయ్య.

కళ్లనీళ్లతో అక్కడ నిలుచున్న సుమతిని, ఇతరుల్ని చూడగానే - ''బెడ్ చుట్టూ ఇంతమందెందుకు చేరారు? సురేష్! ఎవరో ఒకర్ని మాత్రం ఉండమని, మిగతా వాళ్లందర్నీ వెంటనే ఇక్కడ్నుంచి వెళ్లిపొమ్మని చెప్పు'' అన్నాడు డాక్టర్.

''సుమతి! నువ్వొక్కదానివీ ఉండి మిగతా వాళ్లను వెళ్లిపొమ్మని చెప్పు'' అన్నాడు సురేష్.

అందరూ అయిష్టంగా అక్కణ్ణించి బయటకు నడిచారు.

''రాత్రి నిద్రపట్టడానికి నర్స్ మాత్రలిస్తుంది. దాహంగా ఉంటే కొంచెం కొంచెం నీళ్లు తాగించండి. రేపటికల్లా నువ్వు మామూలైపోతావు'' అంటూ డాక్టర్ అక్కణ్ణించి లేచాడు.

బయటకు వెళ్ళిపోతున్న డాక్టర్‌ను సురేష్ అనుసరించాడు.

డాక్టర్ తన రూమ్‌లో కెళ్లి కూర్చుంటూ సురేష్‌ను కూడా కూర్చోమన్నాడు.

''ఇట్స్ ఎ క్లియర్ కేసాఫ్ మాలిగ్నెన్సీ. మనం ఎర్లీగా డిటెక్ట్ చెయ్యటం మంచిదైంది. అయితే ఇప్పుడు కూడా పూర్తిగా అవుటాఫ్ డేంజర్ అనటానికి వీల్లేదు. మళ్లీ రిపీట్ కాకపోతే కొంతకాలం బతకొచ్చు'' అన్నాడు డాక్టర్ భాస్కరరావు.

''మళ్ళీ రిపీటవుతుందంటారా?'' ఆందోళన ధ్వనించింది సురేష్ కంఠంలో.

''రిపీటవుతుందనే నా అనుమానం. కానీ, కచ్చితంగా ఎప్పుడవుతుందో చెప్పలేం. మూడు నెలల్లో కావచ్చు''

''రిపీటయితే ఏం చెయ్యాలి?''

''మరోసారి ఆపరేషన్ చెయ్యాల్సి ఉంటుంది. చూద్దాం. మూడు నెలలు అబ్జర్వేషన్లో ఉంచుదాం. కాని, అతనికి కేన్సర్ అని తెలియనీయకండి, అతని మనస్తత్వం నాకు తెలుసు. డిప్రెస్ అయిపోతాడు. అలా డిప్రెస్ అయిపోతే అయిదారు నెలలు బతకాల్సినవాడు అయిదారు వారాల్లోనే పోతాడు. సో బికేర్‌ఫుల్'' అన్నాడు డాక్టర్.

''అలాగే డాక్టర్!'' అంటూ సురేష్ లేచి డాక్టర్‌కు నమస్కారం చేసి రూమ్‌లోంచి వార్డ్‌లో కొచ్చాడు.

వారం రోజుల తరువాత రమణయ్య ఆరోగ్య పరిస్థితి క్రమంగా మెరుగవుతుండటంతో బంధువులంతా వాళ్లవాళ్ల ఊళ్లకు వెళ్లిపోవటానికి సిద్ధమయ్యారు.

వెళ్లేముందు అందర్నీ తమ ఇంట్లోని హాల్లో సమావేశపరిచాడు సురేష్.

''నాన్నగారి ఆరోగ్యం గురించి మీ అందరికీ ఒక ముఖ్యమైన విషయం చెప్పాలి'' అన్నాడు సురేష్.

అందరి గుండెలూ వేగంగా కొట్టుకోసాగాయి.

''నేను చెప్పబోయే విషయాన్ని అందరూ మనస్సుల్లోనే పెట్టుకోవాలి తప్ప ఎవరూ, ఎక్కడా ఆ విషయం చెప్పకూడదు!'' మళ్లీ అన్నాడు సురేష్.

''త్వరలో ఏమిటో చెప్పన్నయ్యా! నాకు భయమేస్తోంది'' అంది సుమతి. అప్పటికే ఆమె కంఠం రుద్ధమైపోయింది.

''త్వరగా చెప్పు. నువ్వు చెప్పేలోగా దీని గుండె ఆగిపోతుందేమోనని భయపడి ఛస్తున్నాను'' అన్నాడు మాధవరావు.

''నాన్నగారి జబ్బు విషయంలో నాకూ, డాక్టర్ భాస్కరరావుగారికి తప్ప మరెవ్వరికీ తెలియని రహస్యమొకటుంది. మీరంతా ఆయనది మామూలు కడుపునొప్పి అనుకుంటున్నారు. నెలరోజుల క్రితమే ఆయనకు తీవ్రంగా కడుపునొప్పి వచ్చినప్పుడే అది కేన్సరేమోనని అనుమానించాడు డాక్టర్''

సురేష్ చెప్పడం పూర్తిచేయకుండానే అందరూ ''కేన్సరా?!'' అన్నారు.

''ఔను. ఆ రహస్యం ఎవరికీ చెప్పొద్దని డాక్టర్ గట్టిగా చెప్పడం వల్ల నేనెవరికీ చెప్పలేదు. పరీక్షలన్నీ చేసి రిపోర్ట్స్ చూశాక డాక్టర్ అనుమానం నిజమేనని తేలింది. ఆ తరువాత మొన్న ఆపరేషన్ చేశారు. నాన్నగారికి కేన్సర్ అని డిటెక్ట్ చేయడం ఇంకో వారం రోజులాలస్యమైతే ఈ పాటికాయన కన్నుమూసేవాడు. నిజం చెప్పాలంటే డాక్టర్ భాస్కర్రావే ఆయన్ని బతికించాడు''

సురేష్ పూర్తిచేసేలోపలే అక్కడున్న ఆడవాళ్లంతా ఏడవటం మొదలెట్టారు.

కాస్సేపాగి సురేష్ మళ్లీ చెప్పాడు.

''ఆపరేషన్ సక్సెస్‌ఫుల్‌గానే జరిగింది. కాన్సర్ ఎఫెక్టయిన పార్ట్‌ను తీసేశారు. అయినా, ఆయన మూడు నెలలకంటే ఎక్కువ కాలం బతక్కపోవచ్చు''

సురేష్ ఆ మాట అనగానే అందరూ ఒకేసారి ''ఆ'' అన్నారు – సుమతి దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేక కుప్పకూలిపోయింది. మిగతావాళ్లంతా ఆమెచుట్టూ ఏడవసాగారు.

''ఏడిస్తే లాభం లేదు సుమతీ! ధైర్యంగా ఉండాలి. ఆయనకు కేన్సరనీ, మూడు నెలలకంటే ఎక్కువ బతకడనీ నాన్నగారికి తెలియకూడదు. ఎవరూ ఎప్పుడూ నోరు జారవద్దు'' అన్నాడు సురేష్.

''మనమంటే ఊరుకుంటాం. కాని, ఈ ఆడవాళ్ళ నోట్లో మాటాగుతుందా'' అన్నాడు మాధవరావు.

''ఇంకా కొంతకాలం హాయిగా ఆయన మనమధ్య ఉండాలని కోరుకుంటే మనం ఆయనకీ విషయం తెలియకుండా జాగ్రత్తపడాలి'' అన్నాడు సురేష్.

వాళ్లంతా ఒకరితో ఒకరు ''నువ్వు చెప్పొద్దంటే'' ''నువ్వు చెప్పొద్దు'' అని చెప్పుకుని ఆ హాల్లోంచి రమణయ్యను చూడటానికి హాస్పిటల్‌కు వెళ్లారు.

తండ్రిని చూడగానే సుమతి దుఃఖాన్నాపుకోలేకపోయింది. మాధవరావు హృదయంలో మామగారిమీద సానుభూతి పెల్లుబికింది. సరస్వతి అన్నగారిమీద పడి ఏడుస్తోంటే సురేష్ ఆమెను వెనక్కిలాగాడు. జ్యోతి, రాధల కళ్లు కూడా చెమ్మగిల్లాయి.

''మీరంతా ఎందుకేడుస్తున్నారు? అంతా అయిపోయిందిగా? ప్రమాదంలోంచి బయటపడ్డానుగా! ఇంకో వారం పది రోజుల్లో పూర్తిగా నయమౌతుందనీ, హాస్పిటల్‌నుండి పంపించేస్తారనీ డాక్టర్ చెప్పాడు. మీరంతా ఇవ్వాళ వెళ్లిపోతామన్నారు. ఎందుకెళ్లలేదు?'' అన్నాడు రమణయ్య.

''వెళ్తాంలెండి. వెళ్లేముందు మిమ్మల్నొకసారి చూసి వెళ్దామని ఇలా వచ్చాం. మరేం లేదు'' అన్నాడు మాధవరావు.

కళ్లనిండా నీళ్లు నిండిన సుమతిని ప్రేమగా చూస్తూ – ''చిన్నప్పట్నించి ఇదింతే! నాకేదొచ్చినా తట్టుకోలేదు. నాకు ముల్లు గుచ్చుకుంటే తనకు గుచ్చుకున్నట్లుగా బాధపడుతుంది. రేపు నిజంగా నాకేదన్నా అయితే ఇదెలా తట్టుకుంటుందో ఏమో'' అన్నాడు రమణయ్య.

తండ్రికొచ్చిన రోగం తనకొచ్చి, తండ్రి బాగుపడితే? అలా ఎవరన్నా చేయగలిగితే? తండ్రి కోసం తన ప్రాణాలివ్వమని ఎవరన్నా అడిగి తండ్రి ప్రాణాల్ని నిలపగలిగితే? అనుకుంది సుమతి.

* * *

కేవలం స్వయం కృషితో ఏమీలేని స్థితినుంచి బాగా ఉన్నవాడి స్థితికొచ్చాడు

రమణయ్య. చిన్నప్పుడే తల్లిదండ్రుల్ని కోల్పోయాడు. ఒక దూరపు బంధువు సహాయంతో వరంగల్‌లోని ఒక రైస్‌మిల్‌లో వర్కర్‌గా చేరి, యజమాని నమ్మకాన్ని చూరగొని, ఆ మిల్లుకు మేనేజరయ్యాడు. అప్పట్నుంచీ రమణయ్య పట్టుకున్నదల్లా బంగారమైంది.

చెల్లెలు పెళ్లి ఘనంగా చేశాడు. తానే స్వయంగా పెట్టుబడి పెట్టి వాళ్లచేత ఓ కిరాణా అండ్ జనరల్ స్టోర్స్ పెట్టించాడు. ఆ రోజుల్లోనే ఓ పెద్ద వ్యాపారస్తుడి దృష్టి రమణయ్యమీద పడింది. పెద్దకట్నంతో తన కూతుర్నిచ్చి పెళ్లిచేశాడు.

రమణయ్యకు ఇద్దరు కొడుకులు, ఒక కూతురు కలిగారు. అందర్నీ ఎంతో ప్రేమగా పెంచుకున్నాడు. కొడుకులు పెద్దవాళ్లు కాగానే మంచి సంబంధాలు చూసి పెళ్ళిళ్ళు చేసి వాళ్లను కూడా వ్యాపారంలో పెట్టాడు. కొడుకులిద్దరి పెళ్లిళ్లయ్యాక అతని భార్య ఆకస్మాత్తుగా గుండె పోటుతో మరణించింది. భార్య చనిపోయాక రమణయ్యకు కూతురు సుమతే సర్వస్వమైపోయింది. ఆ అమ్మాయికి తల్లి, తండ్రి తానే అయి కంటికి రెప్పలా కాపాడుకుంటూ పెంచాడు. ఒక్క క్షణం కూడా ఆమెను వదిలిపెట్టి ఉండలేకపోయాడు.

సుమతికి మంచి సంబంధం చూసి పెళ్లిచేశాడు. అల్లుడు మాధవరావు ఇంజనీర్. పెళ్ళయినప్పటికీ సుమతి ఎక్కువగా పుట్టింట్లోనే ఉంటుండేది.

బంధువులందరూ రమపణయ్యనెంతో గౌరవించేవాళ్లు. వాళ్లందరికీ అతనే కేంద్రం. బంధువులమధ్య ఏ వివాదం తలెత్తినా రమణయ్యే పరిష్కరించాలి. ఎవరు కష్టాల్లో ఉన్నా రమణయ్యే ఆదుకోవాలి.

రమణయ్య ఇల్లెప్పుడూ వచ్చేపోయే బంధువులతో పెద్ద సందడిగా ఉండేది. విందులూ, వినోదాలు గొప్పగా జరిపేవాడు.

చెల్లెల్నీ, కూతుర్నీ, కోడళ్లనూ అందర్నీ సమానంగా చూసుకునేవాడు. ఎవరికీ ఎలాంటి లోటు రానిచ్చేవాడు కాడు.

ఇప్పుడు రమణయ్యకు అరవయ్యేళ్లు. కాని అలా కనిపించేవాడు కాదు. ఎప్పుడూ ఉత్సాహంగా, ఉల్లాసంగా ఉంటూ నలభై కూడా నిండని వాడిలా కనిపించేవాడు.

* * *

రెండు నెలలు గడిచాయి. తండ్రిని అనుక్షణం చూసుకుంటూ సుమతి అతని దగ్గరే ఉండిపోయింది. సరస్వతి వారం రోజుల కొకసారి వచ్చి వెళ్లసాగింది. అల్లుడు, బావ, వియ్యంకులు ఎప్పుడూ ఎవరో ఒకరు వచ్చి పోతుండేవాళ్లు.

రమణయ్య ఇల్లొక సత్రంలా మారిపోయింది.

వచ్చేపోయే బంధువులందరికీ సపర్యలు చెయ్యలేక కోడళ్లిద్దరికీ విపరీతమైన అలసట వచ్చేసింది.

వండింది వడ్డించలేక రాత్రిళ్లు పడకలు సర్దలేక అసలు భర్తలతో ఏకాంతంగా మాట్లాడే

అవకాశమే లేక, పిల్లలకు చదువులు చెప్పే తీరిక లేక వాళ్లకు ఒక్కోసారి విపరీతమైన విసుకూ, కోపం కలుగుతుండేవి. అలాంటి సమయాల్లో ''ఇంకో నెల రోజులైతే పోతాడులే - పాపం! ఎలాగో ఓపిక పట్టాలి'' అనుకుంటూ రోజులు లెక్కపెడుతుండేవాళ్లు.

భార్య లేకుండా నెలలకొద్దీ గడపటం అంటే మాధవరావుకు పిచ్చెక్కినంత పనయింది.

ఒకరోజు కోపాన్నీ, బాధను ఆపుకోలేక భార్యతో పోట్లాడాడు.

''నువ్వొచ్చి ఇక్కడ నెలలకొద్దీ ఉంటే నేనేమయిపోవాలి? హోటలు తిండి తినలేక ఛస్తున్నాను. రాత్రిళ్లు నిద్రపట్టక పిచ్చెక్కుతోంది.'' అన్నాడు.

''నాన్నగారికిలా ఉంటే నన్నెలా రమ్మంటారు? మహా అయితే ఆయనింకో నెల రోజులేగా మన మధ్యనుండేది?'' అని కళ్లనీళ్లు పెట్టుకుంది సుమతి.

''నెలరోజుల్లో మాత్రం పోతాడని గారెంటీ ఏముంది?'' నాలుక చివరిదాకా వచ్చిన మాటను భార్య ముఖం చూసి దిగమింగాడు మాధవరావు.

సరస్వతి ఎప్పుడూ అన్నగారి దగ్గరుండిపోవడంతో సత్యనారాయణకు కూడా ఇదే పరిస్థితి ఎదురైంది.

తన వాళ్లందరూ ఎప్పుడూ తన దగ్గరే ఉండిపోవడం, అందరూ తనను పువ్వుల్లో పెట్టి పూజించడం, ఏది కావాలంటే అది క్షణాలమీద తెచ్చివ్వటం రమణయ్యకు ఎంతో హాయిగా ఉంది.

* * *

మరో నెల రోజులు గడిచాయి.

రమణయ్య ఆరోగ్యం ఇంకా మెరుగైంది. అతను మామూలుగా లేచి తిరగసాగాడు. తన రైస్‌మిల్లు దగ్గరకు వెళ్లి పూర్వంలా తన పనులన్నీ చూసుకోసాగాడు. అందరితో హాయిగా కబుర్లు చెప్పసాగాడు. మనుమలు, మనుమరాళ్లతో ఆడుకోసాగాడు. వ్యాపారాన్ని అభివృద్ధి చెయ్యటానికి కొత్త పథకాలు ఆలోచించసాగాడు.

* * *

''మూడు నెలలు గడిచాయి కదా! ఇక గండం గడిచినట్టేనా?'' అడిగాడు సురేష్ డాక్టర్ భాస్కరరావు దగ్గరకు వెళ్లి.

''గండం గడిచిందని చెప్పలేం. ఏ క్షణంలోనైనా మళ్లీ అతని కడుపులోని కొన్ని భాగాలు ఎఫెక్టు కావచ్చు'' అన్నాడు డాక్టర్.

''నాన్నగారు మూడో నెలలో పోతారని తెలిసి మా బంధువులంతా ఆయనను చూడటానికొస్తున్నారు. వీళ్లకి చేసిపెట్టలేక మా భార్యల ప్రాణాలు పోతున్నాయి. అందరూ నాన్నమీద బోల్డు ప్రేమ ఒలకబోస్తున్నారు'' దిగులుగా అన్నాడు సురేష్.

''అసలు మీరీ వార్తను అందరికీ ఎందుకు చెప్పారు? ఈ పాటికి ఎవరో ఒకరు ఆయనకు చెప్పే ఉంటారు'' అన్నాడు డాక్టర్.

''దగ్గరవాళ్లకైనా చెప్పకపోతే బావుండదని చెప్పాను - నాన్నగారికి ఎవరూ చెప్పలేదు'' అన్నాడు సురేష్.

''మీ నాన్నగారు పూర్తిగా కోలుకున్నారనీ, ఏమీ ఫరవాలేదనీ చెప్పి అందర్నీ పంపించెయ్యండి'' అన్నాడు డాక్టర్ -

సురేష్ ఇంటికొచ్చి, బంధువులందరికీ నాన్నగారు పూర్తిగా కోలుకున్నారని, ఆయనకేమీ ఫరవాలేదని డాక్టరు చెప్పాడని చెప్పేశాడు. దాంతో వాళ్లింటికి బంధువులు రావటం తగ్గిపోయింది. సుమతి, సరస్వతి వాళ్ల భర్తల పోరు భరించలేక వాళ్ల ఊళ్లకు వెళ్లిపోయారు.

ఇంట్లో ప్రశాంతత ఏర్పడింది. జ్యోతి, రాధలు ఊపిరి తీసుకున్నారు.

రమణయ్యకు మాత్రం చాలా దిగులు కలిగింది. ఇంతకాలం తనను కంటికి రెప్పలా చూసుకున్న సుమతి వెళ్లిపోవడంతో అతను చాలా ఒంటరిగా ఫీలయ్యాడు. ఈ దిగులుతో వారం రోజుల్లోనే మంచం పట్టాడు.

ఈ వార్త తెలియగానే సుమతి క్షణాలమీద నాన్నగారి దగ్గరకొచ్చేసింది. మిగతా బంధువులందరూ వచ్చేశారు.

''ఈ దెబ్బతో మామగారు ఫినిష్'' అనుకున్నాడు మాధవరావు.

వాళ్లందరినీ చూడగానే రమణయ్య మామూలుగా మారిపోయాడు.

* * *

మరో మూడు నెలలు గడిచాయి.

సుమతి ఆ మూడు నెలల్లోనూ వారం రోజులు తండ్రి దగ్గరుంటే ఓ రెండ్రోజులు భర్త దగ్గర ఉండేది.

''ఈ ముసలాడు బతకటమేమిటో గాని అది నా చావుకొచ్చింది'' అనుకున్నాడు మాధవరావు. ఈ విషయంలో ఎన్నోసార్లు భార్యతో పోట్లాడాడు. - రమణయ్యకు జబ్బు చేసినప్పటినుంచి సుమతి, మాధవరావుల ఇంట్లో శాంతి కరువైపోయింది.

మరో నెల రోజులు గడిచాక రమణయ్యకు మళ్లీ కడుపులో నొప్పి వచ్చింది. డాక్టర్ భాస్కరరావు టెస్టచేసి ఆపరేషన్ చెయ్యాలన్నాడు.

మళ్లీ బంధువులందరూ వచ్చారు.

రమణయ్యను ఆపరేషన్ థియేటర్‌కు తీసుకెళుతుంటే అంతా భోరుమని ఏడ్చారు.

రెండోసారి ఆపరేషన్ చేశాక రమణయ్య పరిస్థితి పక్కమీదినుంచి లేవలేనిదిగా మారిపోయింది.

కేన్సర్ రమణయ్య మొత్తం పేగులకూ వ్యాపించిందట. కడుపు తెరిచి చూస్తే పేగుల లోపలి భాగమంతా కంతులతో పూడుకుపోయిందట. ఆపరేషన్ అసాధ్యమైపోయిందట. ఎలాగో తంటాలుపడి కడుపులో చాలా భాగాలు కట్‌చేసేసి మళ్లీ మూసేశారు.

ఈసారి డాక్టర్ భాస్కరరావు సురేష్‌ని పిలిచి - ''హిజ్ కండిషన్ ఈజ్ వెరీ బాడ్! ఒక నెలరోజులకంటే ఎక్కువ బతక్కపోవచ్చు'' అని చెప్పేశాడు.

తండ్రి ఏ క్షణానైనా ప్రాణాలు కోల్పోవచ్చునని సుమతి అనుక్షణం అతని పక్కనే ఉండిపోయింది. మిగతా బంధువులు కూడా ఒక రోజిక్కడ, ఒకరోజక్కడ అన్నట్టుగా వచ్చిపోసాగారు.

ఈసారి సురేష్ తన భార్య జ్యోతితో చెప్పాడు -

''నాన్నగారు ఇంకో నెలరోజులకంటే ఎక్కువ రోజులు బ్రతకడు. ఈ నెల రోజులు ఎలాగో మీ కోడళ్లిద్దరూ కష్టపడండి'' అని.

అందుకే బండెడు చాకిరీతో సతమతమైపోతున్నా ఇంకో నెలరోజులైతే మన కష్టాలు తీరుతాయిలే అనుకుంటూ తమను తాము ఓదార్చుకున్నారు.

పూర్తిగా పక్కనే అంటుకుపోయినప్పటికీ రమణయ్య మాత్రం ఉల్లాసంగానే ఉన్నాడు. తనను చూడడానికొచ్చిన వాళ్లందరితోనూ గురించి, వ్యాపారం గురించి, అంచెలంచెలుగా తను పైకొచ్చిన విధానం గురించి చాలా హుషారుగా మాట్లాడేవాడు. సుమతి కొడుకు సందీప్, సురేష్ కూతురు చైతన్యల పెళ్లి ఘనంగా జరిపించే వరకు తాను బతుకుతానని చెప్పేవాడు.

నవ్వుతూ, తుళ్ళుతూ కులాసాగా ఉంటున్న రమణయ్యను చూసి అందరూ ''ఆరిపోయే ముందు దీపం వెలుగు'' అనుకున్నారు.

రెండో ఆపరేషన్ కూడా జరిగి నెలరోజులు గడిచాయి.

రమణయ్య ఆరోగ్య పరిస్థితిలో మార్పు లేదు. అంతకంతకూ మెరుగవుతున్నట్టుగా కనిపించాడు.

మాధవరావులో విపరీతమైన అసహనం ప్రవేశించింది. భార్య లేకుండా గడపటం అతనికి దుర్భంగా మారింది. మరోదాన్ని ఎవరినన్నా చూసి రెండో పెళ్లి చేసేసుకుందామా అన్న ఆలోచన కూడా వచ్చేసింది.

జ్యోతి, రాధలకు ఆ ఇంట్లోంచి ఎవరికీ చెప్పాపెట్టకుండా దూరంగా పారిపోదామనిపించింది.

సురేష్, సుధీర్‌లిద్దరూ ''ఈయనింకా ఎంతకాలం బతుకుతాడు?'' అని విసుగ్గా అనుకున్నాడు.

తండ్రిని ఎంతో గాఢంగా ప్రేమించే సుమతిలో కూడా ''నాన్నింకా చచ్చిపోడేమిటి?''

అన్న భావం కలిగింది. మొదట్లో ''నాకింత పాడు ఆలోచన ఎందుకొచ్చింది?'' అనుకుని దాన్ని కొట్టేసినా క్రమక్రమంగా ఆమెలో కూడా ఆమెకు తెలియకుండానే ఆ భావం పెరిగి పెద్దది కాసాగింది.

రమణయ్య పనులు చెయ్యటంలో అందరికీ అసహ్యం, విసుగూ కలగసాగాయి.

మాధవరావు ఒకరోజు అందరి ఎదుటా భార్యతో పోట్లాడాడు.

''ఇంకా ఎంతకాలం నన్నిలా చంపుతావు? వెంటనే ఇంటికొస్తావా? లేక నన్ను వేరే దారి చూసుకోమంటావా?'' అని భార్యను నిలదీశాడు.

సుమతి మారు మాట్లాడకుండా అప్పటికప్పుడు ప్రయాణమై భర్తతో వెళ్ళిపోయింది.

సత్యనారాయణ సరస్వతిని తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు.

మిగతా బంధువులు కూడా రమణయ్యను చూడటానికి రావటం మానేశారు.

రమణయ్య పనులన్నీ కోడళ్ళిద్దరే చేయాల్సి రావటంతో వాళ్ళూ భర్తలతో పోట్లాడారు.

''అతని పనుల్ని మేం చెయ్యలేం - ఉమ్మి, మలమూత్రాలు ఎత్తడం మా వల్ల కాదు. ఎవరైనా పనిమనిషిని చూడండి'' అన్నారు వాళ్ళు.

''ఆయనింకా ఎంతోకాలం బతకడు. ఇంకో నాలుగు రోజులు ఓపిక పట్టండి. పనిమనిషిని పెడితే ఆయన చాలా నొచ్చుకుంటాడు'' అన్నాడు సురేష్.

''నాలుగు రోజులు కాదు. నాలుగు నెలలైనా, నాలుగు సంవత్సరాలైనా ఆయనకేమీ కాదు. రాయిలా ఉంటాడు. పోయేవి మా ప్రాణాలే! ఎంత డబ్బయినా సరే. పనిమనిషిని చూడండి. రేపట్నించి మేమసలు ఆయన గదిలోకి కూడా వెళ్ళం'' అంది జ్యోతి.

కాని, పక్కమీద పడిపోయిన రమణయ్యకు పనులన్నీ చేసిపెట్టే పనిమనిషెవరూ దొరకలేదు. అతను ''ఇది కావాలి'' అని పెట్టే కేకలకు కోడళ్ళిద్దరూ అతని గదిలో కెళ్ళడం మానేశారు. కాఫీ, భోజనం మొదలైనవాటిని అతని గదికి పిల్లలతో పంపించడం ఎప్పుడన్నా వెళ్ళినా అతన్ని చీదరించుకోవడం విసుక్కోవడం కోపగించుకోవడం మొదలెట్టారు.

రమణయ్య కోడళ్ళ ప్రవర్తనను గురించి కొడుకులకు ఫిర్యాదు చేశాడు. వాళ్ళు విని ఊరుకున్నారే తప్ప కోడళ్ళను మందలించకపోవడం రమణయ్యకు దిగ్భ్రాంతిని కలిగించింది.

వెంటనే రండని కూతురుకూ, చెల్లెలుకూ ఉత్తరాలు రాశాడు. కాని, వాళ్ళు కూడా రాకపోవడంతో అతను పూర్తిగా క్రుంగిపోయాడు.

అందరూ అకస్మాత్తుగా ఇలా ఎందుకు మారిపోయారో అతని కర్థం కాలేదు.

తన వాళ్ళంతా తననెంతో ప్రేమిస్తున్నారనీ, తనకోసం వాళ్ళు తమ ప్రాణాలనైనా ఇస్తారని ఇంతకాలం అనుకున్నాడు. కాని ఇప్పుడు తనకు కనీసం మంచినీళ్ళు కూడా ఇచ్చేవాళ్ళు లేరు. వేళకు మందులిచ్చే వాళ్ళు లేరు. కంపు కొడుతున్న తన గదిని శుభ్రం చేసినవాళ్ళు

లేరు. మలమూత్రాలకు తీసుకెళ్లేవాళ్లు లేరు. తన పరిస్థితి తనకే జాలి కలిగించేలా మారిపోయింది.

రమణయ్య కళ్లముందో తెర... విశాలంగా, తెల్లగా, తళతళ మెరుస్తూ కనిపించింది. ఆ తెరమీద తనున్నాడు. తనచుట్టూ తనవాళ్లందరూ సుమతి, సరస్వతి, సురేష్, సుధీర్, జ్యోతి, రాధ ఉన్నారు, వాళ్లమధ్య తను హాయిగా, ఆనందంగా, మహారాజులా వెలిగిపోతున్నాడు.

అకస్మాత్తుగా ఆ తెర చిరిగిపోయింది. రెండుగా చీలిపోయి పక్కకు తప్పుకుంది. దానివెనుక మరో తెర స్పష్టంగా కనిపించింది. ఈ తెరమీద విషాదం మూర్తీభవించిన తను, పక్కమీదినుంచి లేచే శక్తి కూడా లేని తను, తెర అంచుల్లో దాక్కుని తనకేసి చూస్తూ వెకిలిగా నవ్వుతున్న సుమతి, సరస్వతి, సురేష్, సుధీర్, జ్యోతి, రాధ, మాధవరావు, సత్యనారాయణ.

వాళ్లంతా తాను రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని సంపాదించిన ఆస్తిని అనుభవిస్తున్నవాళ్లు. ఈనాడు తనకు గుక్కెడు మంచినీళ్లివ్వటానిక్కూడా కరువైపోయినవాళ్లు.

తనవాళ్లకెంత చేశాడు? తన పిల్లలు. తన సుమతి, ఎందరు దూరమైనా సుమతి తనకు దూరం కాదనుకున్నాడు. ఆమెను తన ప్రాణంలో ప్రాణంగా పెంచి పోషించాడు. సురేష్ సుధీర్ తన రక్తాన్ని ధారపోసి వాళ్ల జీవితాల్లో సుఖాల దీపాల్ని వెలిగించాడు.

తన బంధువులు, మిత్రులు అడిగినవాళ్లకు లేదనకుండా ఇచ్చాడు. కూలిపోతున్న ఎన్నో కుటుంబాలను నిలబెట్టాడు. వాళ్లంతా తన రక్తాన్ని పీల్చుకున్నారు. తనిప్పుడు క్రుంగి కృశించిపోతుంటే వదిలేశారు.

రమణయ్యలో సహజంగా ఎప్పుడూ ఉండే బ్రతుకుమీది ప్రీతి నశించడం మొదలెట్టింది. బయట ప్రపంచంమీద శ్రద్ధాసక్తులు తగ్గిపోయాయి, పూర్తిగా అంతర్ముఖుడై పోయాడు.

అక్కడ అతని అంతరంగ మథనం మీద ఒక తెర... ఒక జ్యోతి... సత్యాన్ని చూపే ఒక గొప్ప ప్రకాశం అతనికి ప్రత్యక్షమయ్యాయి.

ప్రపంచమంతా తనదేననుకున్నాడు. అందరూ తనవాళ్లేననుకున్నాడు. అందరికీ తన అవసరం ఉందనుకున్నాడు. తను లేకపోతే వాళ్లంతా ఒక్క క్షణం కూడా బ్రతకలేరనుకున్నాడు. కాని, వాళ్లంతా తన చావుకోసమే ఎదురుచూసే క్షణం వస్తుందని ఊహించనైనా లేదు. కాని, ఈ బంధాలెంత అశాశ్వతమైనవి! శాశ్వతమైనవేవి? దేవుడు, భక్తి, మోక్షం, పూజ, పునస్కారాలు - వీటిని గూర్చి తానెప్పుడూ పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. ఎంతసేపూ కూతురు, కొడుకులు, చెల్లెలు, కోడళ్లు, అల్లుడు, మనుమలు, మనుమరాళ్లు - వీళ్లను గూర్చే ఆలోచించాడు. కాని, ఇప్పుడు తనకెవరూ లేరు! తన మనస్సు నావరించిన ఆ తెర ముక్కలు ముక్కలైపోయింది.

పది రోజులు గడిచాయి.

ఒకరోజు తన గదిలో పగలు నిద్రపోతున్న రమణయ్యకు అకస్మాత్తుగా ఏదో పీడకల వచ్చి మెలకువ వచ్చింది. తన గది పక్కనే ఉన్న హాల్లోంచి కోడలు జ్యోతి ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్న మాటలు అతనికి స్పష్టంగా వినిపించాయి.

''అసలు మీ మామగారి కేం రోగం? పోతాడు పోతాడు అనుకోవటమేగానీ ఆయనకు మాత్రం నూరేళ్లాయుష్షున్నట్లుంది పాపం చెయ్యలేక మీరు ఛస్తున్నారు!'' ఆ గొంతు పక్కింటి పార్వతమ్మది.

''అది కేన్సరట పిన్నీ! మొదట ఆపరేషన్ చేసినప్పుడు మూడు నెలల్లో పోతాడన్నారు. ఆరునెలల తరువాత రెండోసారి ఆపరేషన్ చేసినప్పుడు నెలరోజుల్లో పోతాడన్నారు. ఇప్పుడు రెండు నెలలవుతోంది... రాయిలా ఉన్నాడు'' అది జ్యోతి గొంతు.

ఆ తరువాత వాళ్లేం మాట్లాడుకుంటున్నారో రమణయ్యకు వినిపించలేదు.

* * *

ఆ రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు రమణయ్యకు భోజనం తీసుకొని అతని గదిలోకెళ్లిన సురేష్‌కు తండ్రిలో ఎంతలేపినా ఎలాంటి చలనం కనిపించకపోవడంతో ''నాన్నా!'' అని అరుస్తూ బిగ్గరగా ఏడ్చాడు. లోపల్నించి సుధీర్, జ్యోతి, రాధ పరుగెత్తుకుని వచ్చారు.

బంధువులందరూ వచ్చారు.

కర్మకాండంతా ఘనంగా జరిపించారు.

తిన్నారు, తాగారు. ''ఆహాహా! ఏం మనిషండీ. తాను తిన్నాడు. పదిమందికీ పెట్టాడు. ఆహాహా'' అంటూ రమణయ్యను వేనోళ్ళ పొగిడి ఎక్కడి వాళ్లక్కడకు వెళ్లిపోయారు. ★

'ఆంధ్రప్రభ' వీక్లీ 1986